

Załącznik nr 2

Lista symptomów nadużyć finansowych oraz sposobów ich wstępnej weryfikacji.

Nadużycie: Zmowa oferentów

Sygnal ostrzegawczy	Opis	Ocena sygnału	Potencjał do oceny
Rezygnacja z przetargu przed złożeniem oferty lub wycofanie oferty	Rezygnacja uczestników z przetargu aby przetarg mógł wygrać z góry wybrany oferent – zgodnie z umową pomiędzy zawiązującymi się. Wycofanie przez uczestników już złożonej oferty	<u>Analiza:</u> Należy ustalić przyczynę braku ofert od potencjalnych oferentów, od których w normalnych warunkach rynkowych należałoby oczekiwać złożenia oferty Należy ustalić przyczyny wycofania się oferentów, którzy złożyli bardziej korzystną ofertę niż oferta wybrana oraz czy oferta wybrana nie odbiega istotnie od warunków rynkowych. <u>Warunki uznania zasadności podejrzenia:</u> Brak rzeczywistej przyczyny oraz istotna rozbieżność warunków z oferty wybranej i warunków rynkowych.	IP/IZ nie ma praktycznie możliwości oceny czy potencjalni oferenci zrezygnowali z uczestnictwa w przetargu. IP ma ograniczone możliwości uzyskania informacji od oferentów, którzy wycofali swoją ofertę. Istotnym kryterium decyzyjnym staje się wówczas zgodność warunków oferty wybranej z warunkami rynkowymi. Ocena może być bardzo trudna dla IP/IZ Zasadnicza część rozpoznania sytuacji leży poza IP/IZ
Odrzucenie ofert poza ofertą wybraną	Składanie ofert celowo słabych (niezgodnych z SIWZ, drogich itp.). Pozory rzeczywistej rywalizacji. Uczestnicy składają oferty, ale są one tak przygotowane by wygrać mógł ustalony oferent	<u>Analiza:</u> Występowanie ofert w oczywisty sposób nie spełniających warunków lub brak uzupełnienia dokumentów przez pozostałych oferentów, który nie znajduje logicznego wyjaśnienia. <u>Warunki uznania zasadności podejrzenia:</u> Braki w ofertach złożonych powodują ich nieważność, poza jedną ofertą. Brak wyjaśnienia dla braków w pozostałych ofertach. oraz Istotna rozbieżność warunków z oferty wybranej i warunków rynkowych	IP jest w stanie ocenić sygnał alarmowy
W grupie podobnych przetargów uczestniczą ci sami	Rotacja ofert – podział kolejnych przetargów pomiędzy kilku wykonawców	<u>Analiza:</u> O rotacji ofert wskazywać również 2 poprzednie sygnały. Poza tym podejrzany jest brak uzasadnień dla	IP ma ograniczone możliwości uzyskania informacji na temat przetargów

oferenci, z których każdy wygrywa w pewnych przetargach		stosowania różnych stawek/cen tych samych wykonawców w kilku podobnych przetargach. Czyli należy przeanalizować te stawki/ceny. <u>Warunki uznania zasadności podejrzenia:</u> Przynajmniej kilka przypadków, gdy w grupie podobnych przetargów uczestniczą ci sami oferenci, z których każdy wygrywa w pewnych przetargach, a stawki/ceny tych samych oferentów są w sposób nieuzasadniony różne w kilku podobnych przetargach.	finansowanych poza PO PW. Mimo to analiza na poziomie całego PO PW jest możliwa i powinna być przeprowadzona.
Część lub całość zamówienia jest realizowana przez podwykonawcę, który nie zdobył zamówienia	Podział zysku (np. Poprzez podwykonawstwo lub fikcyjne zlecenie)	<u>Analiza:</u> O podziale zysku wskazywać również 2 pierwsze sygnały. Istotna jest zyskowość przedmiotu zamówienia. <u>Warunki uznania zasadności podejrzenia:</u> Zamówienie realizuje podwykonawca, który uczestniczył w przetargu i przegrał ze względu na za wysoką cenę/stawkę oraz istotna rozbieżność warunków z oferty wybranej i warunków rynkowych.	IP jest w stanie ocenić sygnał alarmowy

Nadużycie: Korupcja/niejawniony konflikt interesów

Waga zarówno korupcji jak i niejawnionego konfliktu interesów przejawia się we wpływie jaki wywiera osoba skorumpowana lub będąca w konflikcie interesów na dane działania (np. zamówienie publiczne).

Wpływ	Najbardziej prawdopodobne sygnały ostrzegawcze	Potencjał do oceny
Nieuzasadnione preferencyjne traktowanie wykonawcy przez pewien okres przez pracownika decydującego o udzieleniu zamówienia	<ul style="list-style-type: none"> Osoba decydująca o udzieleniu zamówienia nie przedstawia deklaracji ws. konfliktu interesów lub deklaracja taka jest niepełna, Istnieją nieuzasadnione kryteria kwalifikacji lub udzielenia zamówienia, które sprzyjają konkretnemu przedsiębiorstwu lub określonej ofercie, Nieuzasadnione zakupy od jednego dostawcy, Nieuzasadnione wysokie ceny, Specyfikacje są bardzo podobne do produktów lub usług zwycięskiego oferenta, zwłaszcza jeśli specyfikacje obejmują zbiór bardzo szczegółowych wymogów, które bardzo niewielu oferentów mogłoby spełnić, Zamówienia wygrywają nieznane	IP jest w stanie ocenić większość sygnałów alarmowych

	<p>przedsiębiorstwa bez osiągnięć,</p> <ul style="list-style-type: none"> Nadmierne zakupy, Aprobata dla niskiej jakości, spóźnionych dostaw lub braku dostaw. 	
Ujawnienia informacji na temat postępowania o udzielenie zamówienia	<ul style="list-style-type: none"> Nietypowe zachowanie pracownika, który nalega na uzyskanie informacji na temat postępowania o udzielenie zamówienia, chociaż nie jest za nie odpowiedzialny, Bilskie relacje z oferentem, który wygrał postępowanie. 	IP ma ograniczone możliwości uzyskania informacji
Ukrycie niedotrzymania terminu przez oferenta lub niedostarczenie przez niego całej wymaganej dokumentacji.	<ul style="list-style-type: none"> Oficjalne dokumenty lub pokwitowania otrzymania dokumentów zostały w oczywisty sposób zmienione (np. zawierają skreślenia), Brakuje pewnych obowiązkowych informacji od zwycięskiego oferenta. 	IP jest w stanie ocenić większość sygnałów alarmowych
Wprowadzenie przez członka komisji w błąd innych członków lub wywieranie na nich presji, aby mieć wpływ na ostateczną decyzję, na przykład poprzez podanie błędnej interpretacji przepisów	<ul style="list-style-type: none"> Członkowie komisji oceniającej nie mają niezbędnej wiedzy technicznej, aby ocenić złożone oferty, i są zdominowani przez jedną osobę, W systemie kryteriów znajduje się zbyt wiele elementów subiektywnych. 	IP jest w stanie ocenić większość sygnałów alarmowych

Nadużycie: Wykrywanie przerobionych dokumentów

W tym przypadku podejściem bardziej efektywnym jest rozpoczęcie analizy ryzyka od określenia czy przedstawienie przerobionych dokumentów może przynieść przedkładającemu istotną korzyść. W sytuacji, gdy korzyść jest istotna należy zastanowić się jaki sposób przerobione dokumentu jest najbardziej prawdopodobny.

Dokument	Korzyść	Najbardziej prawdopodobne sygnały ostrzegawcze
Zaświadczenia o opłaceniu podatków i składek na ubezpieczenie społeczne	Spełnienie wymogów z związanych z dofinansowaniem	<ul style="list-style-type: none"> Wymazane lub skreślone dane, dopiski bez podpisów osób upoważnionych, Nietypowo ostre krawędzie oficjalnych pieczęci lub nietypowa barwa, wskazujące na użycie drukarki komputerowej
Wyciągi z rachunku bankowego	Spełnienie wymogów z związanych z dofinansowaniem Potwierdzenie dokonania płatności, której nie było	<ul style="list-style-type: none"> Wymazane lub skreślone dane, dopiski bez podpisów osób upoważnionych, Nietypowo ostre krawędzie oficjalnych pieczęci lub nietypowa barwa, wskazujące na użycie drukarki komputerowej, Niezgodności lub odchylenia od standardu dotyczącego numerów rachunków bankowych,

Sprawozdania finansowe	Zawyżenie swojej zdolności gospodarczej lub finansowej	<ul style="list-style-type: none"> • Wymazane lub skreślone dane, dopiski bez podpisów osób upoważnionych
Faktura	Zawyżanie kosztów poprzez przedstawianie dowodów na fikcyjne prace, Dostarczenie towarów używanych zamiast nowych lub towarów o niższej jakości	<ul style="list-style-type: none"> • Brak obowiązkowego elementu faktury: daty, numeru identyfikacji podatkowej, numeru faktury itd. • Brak numerów seryjnych na fakturach i dowodach dostawy towarów, które zazwyczaj są oznaczone numerami seryjnymi (elektronika, linie produkcyjne itd.), • Ogólnikowy opis towarów lub usług, • Niespójność między datami faktur wystawionych przez ten sam podmiot a ich numerami, • Faktury i rachunki wystawione przez podmioty niezarejestrowane w rejestrze działalności gospodarczej, • Niespójność między informacjami zawartymi na stronie internetowej przedsiębiorstwa a informacjami na wystawionych fakturach: np. działalność podmiotu nie odpowiada towarom lub usługom, których dotyczy faktura
Poświadczenie odbioru wykonania prac	Wykonanie części prac lub wykonanie prac niższej jakości - żądanie zapłaty za całość i jak za pełną jakość Wykonanie robót nie przewidzianych w projekcie	<ul style="list-style-type: none"> • Kilka odręcznych podpisów w podobnym stylu lub identycznym długopisem lub piórem na dokumentach odnoszących się do różnych okresów, • Ogólnikowy opis towarów lub usług, • Nietypowe opóźnienia w udzielaniu informacji. Beneficjent nie jest w stanie dostarczyć oryginałów dokumentów na żądanie

Sygnaly ostrzegawcze odnośnie dokumentów zostały określone w dokumencie przygotowanym przez OLAF¹

1. Forma dokumentów

Dokumenty, których układ odbiega od standardowego i ogólnie przyjętego:

- Faktury, pisma bez logo przedsiębiorstwa
- Faktury wydrukowane na papierze innym niż przygotowane formularze
- Widoczne różnice w rodzaju, rozmiarze, ostrości, barwie itd. czcionki na dokumencie
- Wymazane lub skreślone dane, dopiski bez podpisów osób upoważnionych
- Odręcznie napisane kwoty bez podpisu osób upoważnionych lub elementy obecne na dokumencie drukowanym, które są uzasadnione a priori

¹ Wykrywanie przerobionych dokumentów w dziedzinie działań strukturalnych. Praktyczny przewodnik dla instytucji zarządzających opracowany przez grupę ekspertów z państw członkowskich koordynowaną przez Dział D.2 OLAF – Zapobieganie Nadużyciom

- Brak lub nadmiar liter, brak ciągłości w liniach tekstu
- Nietypowo ostre krawędzie oficjalnych pieczęci lub nietypowa barwa, wskazujące na użycie drukarki komputerowej
- Całkowicie identyczne podpisy osób (pod względem formy i rozmiaru) na różnych dokumentach, wskazujące na możliwość przerobienia w postaci wydruku komputerowego
- Kilka ręcznych podpisów w podobnym stylu lub identycznym długopisem lub piórem na dokumentach odnoszących się do różnych okresów

2. Treść dokumentów

- Nietypowe daty, kwoty, uwagi, numery telefonów i obliczenia
- Brakujące pozycje (w odniesieniu do kolejnych kontroli)
- Błędy w obliczeniach na fakturze lub odcinku wypłaty wygenerowanych przez komputer: np. kwoty całkowite nie odpowiadają sumie transakcji
- Brak obowiązkowego elementu faktury: daty, numeru identyfikacji podatkowej, numeru faktury itd.
- Identyczne wzajemnie położenie pieczęci i podpisu osoby na zestawie dokumentów, wskazujące na użycie obrazu (a nie prawdziwy podpis): może to być obraz wygenerowany przez komputer i wykorzystany do sfałszowania dokumentów
- Brak szczegółowych danych kontaktowych przedsiębiorstw lub osób fizycznych, takich jak numer telefonu
- Brak numerów seryjnych na fakturach i dowodach dostawy towarów, które zazwyczaj są oznaczone numerami seryjnymi (elektronika, linie produkcyjne itd.)
- Ogólnikowy opis towarów lub usług
- Niezgodności lub odchylenia od standardu dotyczącego numerów rachunków bankowych (np. mniej cyfr niż powinno być, numer nie odpowiada określonemu oddziałowi banku, inne widoczne niespójności)

3. Okoliczności

- Adres wykonawcy jest taki sam jak adres pracownika
- Adres dostawcy lub beneficjenta jest adresem domowym
- Nietypowa liczba płatności na rzecz jednego odbiorcy lub na jeden adres
- Faktury i rachunki wystawione przez podmioty niezarejestrowane w rejestrze działalności gospodarczej
- Nietypowe opóźnienia w udzielaniu informacji. Beneficjent nie jest w stanie dostarczyć oryginałów dokumentów na żądanie
- Data na dokumencie wizualnie różni się od daty na podobnym dokumencie wystawionym przez ten sam podmiot
- Odniesienie do przedsiębiorstwa, które nie jest zarejestrowane w publicznie dostępnych rejestrach przedsiębiorstw lub którego nie można znaleźć w dostępnych publicznie zasobach
- Faktury wystawione przez nowo powstałe przedsiębiorstwa
- Adresy poczty elektronicznej przedsiębiorstwa wystawiającego fakturę na zagranicznym serwerze

4. Niespójność między dokumentami/dostępными informacjami

- Niespójność między datami faktur wystawionych przez ten sam podmiot a ich numerami, na przykład:
  - faktura numer 152 wystawiona dnia 25.03.2012 r.
  - faktura numer 103 wystawiona dnia 30.07.2012 r.
- Faktury niezarejestrowane w księgach rachunkowych

- Faktury nie odpowiadają cytatom pod względem ceny, ilości i jakości, rodzaju produktu lub opisu dostarczonego produktu lub wykonanej usługi
- Pismo/umowa/dokument podpisane przez osobę fizyczną działającą w charakterze przedstawiciela przedsiębiorstwa, jeżeli osoba ta nie została wyznaczona jako przedstawiciel w krajowym rejestrze przedsiębiorstw
- Niespójność między informacjami zawartymi na stronie internetowej przedsiębiorstwa a informacjami na wystawionych fakturach: np. działalność podmiotu nie odpowiada towarom lub usługom, których dotyczy faktura